

בר יוחאי נמשחת אשיריך שמון ששון מחברייך

אהבת צדק ותשנא רשע על פן משחך אלהים אלהיך שמון ששון מחברייך: תהלים פרק מה, ח

על פי הקבלה, השמחה המיוחדת ביום זה היא על תורתו המיוחדת של ר' שמעון בר יוחאי, שיום ל"ג לעומר מקובל כיום פטירתו, וכתב בספר בני יששכר, שמסתבר שיום זה היה גם יום לידתו, שהקב"ה משלים שנתיים של צדיקים, וביום זה לא רק שהחל ר' שמעון בר יוחאי ללמוד תורה על ידי ר' עקיבא, ביום זה גילה סודות התורה, ואור ספר הזוהר הקדוש האיר וורה בכל העולם כולו, והמקור להרבות בשמחה מיוחדת זו הוא בדברי הזוהר שזה היה רצונו של ר' שמעון בר יוחאי, שירבו שמחה בל"ג לעומר ונקרא "יומא דהילולא". ונכון להתבונן במעלת ר' שמעון בר יוחאי ותורתו על פי הפיוט שיסודתו בהררי קודש

הראשון לציון, הרב אליהו בקשי דורון, שנה בשנה, תשס"ג

בשלפי השמד נתכנסו רבותינו לאושא... שלחו אצל זקני הגליל ואמרו כל מי שהוא למד יבוא וילמד, וכל מי שאינו למד יבוא וילמד, נתכנסו ולמדו ועשו כל צרכיהם, כיון שהגיע זמנם לחפטר אמרו מקום שנתקבלנו בתוכו אנו מניחים אותו ריקם?!... נכנס ר' שמעון בן יוחאי ודרש: "יחי היום ויעבר אלישע אל שונם ושם אישה גדולה ותחזק בו לאכל לחם". אמר לו ר' יהודה ברבי סימון: על ידי שכתב ותחזק בו לאכול לחם, זכתה להחיות את בנה. רבי יודן בשם רבי זעירא ור' יוחנן בשם ר' שמעון בן יוחאי אמרו: גדולה היא הפרנסה, שגורמת לתחיית המתים לבוא, שלא בעונתה – צרפית ע"י שהאכילה את אליהו זכתה להחיות את בנה; שונמית על ידי שהאכילה את אלישע זכתה להחיות את בנה. אמר ר' יהודה בר' אלעאי: אפילו נרות, אפילו פתילות, היה אליהו מעביר ממקום למקום, כדי שלא יטריח לכל בריה. ר' יהודה בר' סימון אמר: וכי משלה אכל?! וחלא היא והוא משלו אכלו דכתיב "ותאכל היא והוא", "הוא והיא" כתיב, אלא ע"י שקיבלה אותו בסבר פנים יפות ושימשוהו זכתה להחיות את בנה, ואתם בני אושא גומלי החסד על אחת כמה וכמה.

שיר השירים רבה, פרשה ב.

איך כבד הקמח נתחלא?

ר' שמעון בן יוחאי אומר: גדול הוא כיבוד אב ואם, שהעדיפו המקום יותר מכבודו. נאמר "כבד את ה' מאונך" – מפריש לקט שכחה ופאה; מפריש תרומה ומעשר ראשון ומעשר עני וחלה; ועושה סוכה לזלב שופר ציצית; מאכיל רעבים משקה צמאים. אם יש לך, אתה חייב בכלך, ואם אין לך, אין אתה חייב באחת מהן, אבל כשבא אצל כיבוד אב ואם, בין יש לך בין אין לך – כבד את אביך ואת אמך, אפילו אתה מסבב על הפתחים.

ילקוט שמעוני, פרשת יתרו, רמז רצו.

צא מה אסור לצני לוותר?

אמר רבי איתי: מעשה באישה אחת בצידן, ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה. הלכו אצל ר' שמעון בן יוחאי וביקשו להיפרד זה מזה. אמר להם: חייכם, כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה. הלכו בדרכיו ועשו לעצמן יום טוב, ועשו סעודה גדולה ושיכרתו יותר מדאי. כיון שנתיישבה דעתו עליו אמר לה: בתי, ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית, וטלי אותו, ולכי לבית אביך. מה עשתה היא? לאחר שישן, רמזה לעבדיה ולשפחותיה, ואמרה להם: שאוהו במיטה, וקחו אותו, והוליכוהו לבית אבא. בחצי הלילה, ננער משנתו. כיון שפג יינו, אמר לה: בתי, היכן אני נתון? אמרה לו: בבית אבא. אמר לה: מה לי לבית אביך? אמרה לו: ולא כך אמרת לי בערב?! - כל חפץ טוב, שיש בביתי, טלי אותו, ולכי לבית אביך. אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך. הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונפקדו. ללמדך

אמר רבי שמעון בן יוחאי: העשיר אוכל את העני בעולם הזה, ולעתיד לבא הקב"ה תובעו ממנו, שנאמר "משוד עניים מאנקת אביונים". אמר הקב"ה: הגיע זמן, שאתבע מכם שוד עניים, שגזלתם, ומה שיציערתם אותם.

ילקוט שמעוני, משלי, רמז תתק.

איך אכילת צנייט?

מר עוקבא, היה עני בשכנותו, שהיה רגיל כל יום לזרוק לו ארבעה זוזים בתוך חור הדלת. יום אחד אמר: אלך, אראה מי עושה לי אותה טובה. אותו יום התאחר מר עוקבא בבית המדרש. באה אשתו יחד איתו. כיוון שראו, שמוטה את הדלת, יצא אחריהם. רצו מלפניו. נכנסו לכבשן, שהייתה גרופה האש. היו נשרפות רגלי של מר עוקבא מחמת החום. אמרה לו אשתו: הרים רגליך ושים על רגלי. חלשה דעתו. אמרה לו: אני מצויה בתוך הבית וקרובה הנאתי. ומה כל זה? ... שאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בר יוחאי: נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים.

תרגום הרב שטיינלץ לתלמוד בבלי, כתובות, דף סז, עמוד ב.

איך מאכילת צנייט?

תנאי, רבי שמעון בן יוחאי אומר: מגין לנושה בחברו מנה, ואינו רגיל להקדים לו שלום, שאסור להקדים לו שלום – תלמוד לומר "נשך כל דבר אשר ישך" – אפילו דיבור, אסור.

תלמוד בבלי, בבא מציעא, דף עה, עמוד ב.

מה אסור?

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: בעל הבית בוצע ואורח מברך; בעל הבית בוצע – כדי שיבצע בעין יפה; ואורח מברך – כדי שיברך בעל הבית. מה מברך? – יהי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא.

תלמוד בבלי, ברכות, דף מו, עמוד א.

מה אסור להתעלם?

מה הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות. והרי דברים קל וחומר, ומה אם בשר ודם, על שאמר לבשר ודם שכמותו: "אין לי חפץ בעולם טוב ממך נפקדו", ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה על אחת כמה וכמה.

תרגום שיר השירים רבה, פרשה א.

צא מה ר' נחמן מבר יוחאי לא מותר?

בר יוחאי נמשחת אשך שכן ששון מחברך

אעטיו לאילהכם שכרה גמיע מנהו חי יפכנא מן כל ע'צרה בזכות בר יוחאי

למקום אבני שיש הגעת לפני אריה ליש גם גלת כותרת
על עיש תשורי ומי ישורף בר יוחאי

מודע החר אליקות תמא נול אלכתאב
וגה אלציד פי אלמלכות אנתי ואלאצחאב
תפכנא מן פם אלמות ומן אלדוד ואלתראב
ותפכנא מן כל ע'צרה בזכות בר יוחאי

בקדש הקדשים קו ירוק מחדש חדשים שבע שבתות
סוד חמשים קשרת קשרי שייך קשרי בר יוחאי

פי קדס אלמקדסין אצחאבהו אלכל מעאה
תניאן דהב מלבוסין כאלסלטאן פי אלכלעה
פי דוך אייאם אלכמסין סואבע סבעה
תעדאת עליהם ע'צרה פכהם בר יוחאי

יו"ד חכמה קדומה השקפת לכבודו פנימה לב נתיבות
ראשית תרומה את פרום ממשח זיו אורף בר יוחאי

יו"ד אחרוף צעירה פי אלחאדאקה סבכת
שריעת רבנא כתירא בסבעין וגה תפסרת
לו נזיד נבדע שירה ופמי מא יסכת
ולא נשבע מן אל-אדרא מן פם בר יוחאי

אור מפלא רום מעלה יראת מלהביט פי רב לה תעלומה
ואין קורא לה נמת עין עין לא תשורף בר יוחאי

צ'וו עג'יב ועאלי קווי ומנהו נכאך
מנתק לסאנך ע'אלי יא סעד מנהו שאף
מוחאל אלעין תרתכא לי חתא נשוף אלאוצאף
מוחאל אלעין תארא עירך אלא בר יוחאי

אשרי יולדת אשרי העם הם לזמך ואשרי
העומדים על סודך לבושי חשן תמך ואורף בר יוחאי

יא מסקל אולאדה יא מסקל קומך
אלחאד'רין פי אלקעדה יסמעו מן פמך
ליך נדדי אלועדה ונסממי באסמך
פי אלד'יקה ואלע'צרה נאדי בר יוחאי

שמן משחת קדש נמשחת מודת הקדש נשאת
ציון נזר הקדש חבוש על ראשך פארף בר יוחאי

זית דהינת אלקדס מדהון נהאר אלעיד
פי בניאן אלמקדס נעמלו פרח ג'דיד
תאג' נוואר מעדס פוק ראץ מלך דוד
ומנבת באלח'גרה בזכות בר יוחאי

מושב טוב ישבת יום נסת יום אשר ברחת במערת
צורים שעמדת שם קניית הודף והדרף בר יוחאי

מקעד מליח ומכתאר פי בלאדנא ציון
תמא מערה ושל'ור פי מקאם רבי שמעון
אשכון כיפו משכור פי וטאן מירון
כיף תכרג' לצחרה נאדי בר יוחאי

עצי שטים עומדים למודי הם לומדים אור מפלא
אור הקוד הם יקדים הלא המה יורף מורף בר יוחאי

עוד אלצנד ואלענבר ואקפין פי בית אלה
בליאקות ואלמרמר אלהיכל יתעללא
בזכות רבי אלעזר ינג'ינא מן אלבלא
ויג'מענא באלקדשה בזכות בר יוחאי

ולשדה תפוחים עלית ללקוט בו מרקחים סוד תורה
כציעים ופרחים נעשה אדם נאמר בעבורך בר יוחאי

ולשגרת אל תפאה טלעת דאך אלנהאר
נטלק ורד מפתתה סודות אלזוהר
מא אקוא דוך אלאריאח פי וסט אלדוואר
מעא צחאבהו פי אל-אדרא סידי בר יוחאי

נאזרת בגבורה ובמלחמת אש דת השערה וחרב הוצאת
מתערה שלפת נגד צורף בר יוחאי

תחזומת באלגברווה פי ערק אלזוהר
מתל אלגמר פי אלצווה תוקד בלא שראר
פי ידך סיף אלקווה יא צאעד מנהו חצר
ליך תואתי אלשכרה סידי בר יוחאי

רבי שמעון לביא זצ"ל בעל ה"כתם פז", מחכמי טריפולי, נפטר בשנת ש"ח (1588). ניתן לשמוע את הפיוט באתר: www.piyut.org.il. תרגום מתוך "גשר חסון" לזכרו של הרב כליפא גרמון חסון זצ"ל, מחכמי טריפולי, נפטר בשנת תש"ז (1947). ערך משה ג'יעאן (זרקאנא).

אותו יום (ל"ג לעומר) ביקש רבי שמעון בר יוחאי להסתלק מן העולם, והיה מסדר דבריו. נתכנסו החברים לביתו, והוא אמר להם: עתה שעת רצון היא, מילים קדושות שלא גיליתי עד עתה רצוני לגלותן... וכל אותו היום לא פסקה האש מן הבית, ולא היה איש אשר יקרב אליו – כי לא יכול, כי האור והאש היו מסביב לו. משיצאה מיטתו, פרחו באוויר, ואש הייתה לוחטת לפניו. והנה נשמע קול: עלו ובואו והתכנסו להילולה של רבי שמעון בר יוחאי

תרגום על-פי ספר הזוהר, אדרא זוטא, דברים - פרשת האזינו.

ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.

איש אלוקים קדוש הוא, אשרי עין ראתהו, לב חכם ישכיל פיהו,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
ברוך הוא מפי עליון, קדוש הוא מהריון, מאור גליל העליון,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
גיבור ואיש מלחמה, בדת תורה תמימה, מלא מדע וחכמה,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
דרש כל תעלומות, בעוז ותעצומות, עלה מעלות רמות,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
הוחבא בתוך מערה, מפני הגזרה, שם למד סתרי תורה,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
ושם נברא מעין לו, וחרוב למאכלו, מה טוב חלקו וחבלו,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.

זכר צדיק לברכה, דין ריכא ובר ריכא, זיכה רבים וזכה,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
חדש כמה הלכות, הם במשנה ערוכות, זה המרגזי ממלכות,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
טיהר את עיר טבריה, עשה אותה נקיה, הודו לו משמיא,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
ידע כל הנסתרות, דבריו עושים פירות, ביטל כמה גזירות אדוננו
בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
כל ימיו אשר חיה, אות הקשת לא נהיה, כי הוא אות עולם היה,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
לכל ישראל האיר, בסוד תורה הבהיר, כאור החמה מזהיר,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.

צדיק יסוד העולם, גילה מדרש הנעלם, יכול לפטור העולם,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
קולו זימר עריצים, והכרית את הקוצים, והציל הלחוצים,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
ראה פניו מאירים, בשבתו עם חברים, עת גילה סוד נסתרים,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
שלום רב על משכבו, מה יפיו ומה טובו, דובר אמת בלבבו,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב עלינו,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
כתב רבי יוסף חיים זצ"ל בעל ה"הילולא רבא" סדר לימוד ליום פטירתו של רשב"י, מחכמי בגדאד, נפטר בשנת תרע"ג (1913).

מקום בחר בשמיא, עם הנביא אחיה, זה מבני עליה,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
נחמד מאוד למעלה, זכה ליקר וגדולה, כתר עליון לו נגלה,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
סיני סיני לו נקרא, ארי שבחבורה, ממנו תצא תורה,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
עשה שבעים תיקונים, יקרים מפנינים, במ תיקן העליונים,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.
פתח את פיו בחכמה, הוציא אור תעלומה, תיקן זהרי חמה,
אדוננו בר יוחאי. ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי.